

JONAVOS RAJONO ATSIKIRADIMAS – SOVIETINĖS LIETUVOS ADMINISTRACINĖS-TERITORINĖS REFORMOS PASEKMĖ

Nusistovėjęs prieškarinio Lietuvos administracinis-teritorinis suskirstymas į apskritis ir valsčius buvo panaikintas 1950 m. birželio 20 d. Įsaką dėl Lietuvos administracinio-teritorinio naujo suskirstymo paskelbė LTSR Aukščiausios Tarybos žinios (Nr. 10-11 (109-110), 1950 m. sausio 19 d.). Remiantis šiuo įsaku, Lietuvos teritorija suskirstyta į keturias sritis: Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Vilniaus. Šioms sritims buvo pavaldūs 87 rajonai. Vienas jų – Jonavos rajonas, kurio pagrindinę teritoriją sudarė buvusio Jonavos valsčiaus seniūnijos, prie jo prijungtos ir aplinkinių valsčių atskiros seniūnijos. Rajono administraciniu centru tapo buvusio valsčiaus centras – Jonava. Į rajono sudėtį įėjo Kauno apskrities 14 apylinkių: Aukštigalių, Beržų, Čičinų, Dumšių, Gaižiūnų, Girelės, Kulvos, Liepų, Lukšių, Marinaukos, Markutiškių, Ragožių, Skarulių, Skrandinės. Iš Kėdainių apskrities į Jonavos rajono žinią perėjo Žemųjų valsčiaus 8 apylinkės: Aklių, Dargužių, Liepių, Ručiuonų, Svolkėnų, Širvių, Žeimelių, Žemių.

Iš 1948 m. sudarytos Širvintų apskrities perėjo viena apylinkė – Keižionių (dalis buvusio Gelvonų valsčiaus). Iš Ukmergės apskrities Jonavos rajonui atiteko 4 apylinkės: Bukonių ir Pasodos (buvusio Panoterių valsčiaus dalis), prie Upninkėlių ir Upninkų apylinkių prijungtos buvusios Veprių ir Gelvonų valsčių žemės.

Pastaba: Pabrauktos apylinkės – buvusios Jonavos valsčiaus seniūnijos.

Jonavos rajonas – vienas mažiausių Lietuvos rajonų tapo bene vienintelis, sudarytas iš trijų valsčių žemių. Gyventojų skaičiumi (27475 nuolatiniai gyventojai 18-oje apylinkių) užėmė vidurinę vietą tarp 83 rajonų.

Jonavos rajono gyventojų genocido, nusikaltimų žmonijai ir žmogiškumui apraiškų tyrimas Lietuvos okupaciniu laikotarpiu, 1940–1953 metais, Jonavos rajone yra sudėtingas procesas, nes gyvenamosios vietovės transformavosi: išnyko, pakeitė pavadinimus. Vyravusi administracinio-teritorinio suskirstymo tvarka verčia įvertinti kiekvieno nagrinėjamo subjekto statusą valsčiaus ribose ir palyginti su esamomis rajono ribomis. Neįkainojamą pagalbą suteikė prieš penkerius metus paruoštas Jonavos rajono savivaldybės ribų planas su integruotą į rajono ribas aplinkinių valsčių teritorijomis pagal įvykdytą administracinę-teritorinę reformą.

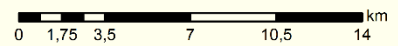
Antrasis, palengvinantis atskirų subjektų gyvenamosios vietovės nustatymą šaltinis, yra interaktyvus Jonavos rajono išnykusių gyvenamųjų vietų žemėlapis. Kauno kolegijos paruošta interneto svetainė <https://arcg.is/OmfWyL> leido papildomai išaiškinti daugiau Jonavos rajono gyventojų, nei pateikta daugiatomyje „Lietuvos gyventojų genocidas“. Abiejų darbų autorius – Valdas Urbanavičius, Lietuvos kartografijos tyrinėtojas, kolekcininkas.

JONAVOS RAJONO SAVIVALDYBĖ

1918 - 1940 M. VALSČIŲ RIBOS

M 1 : 250 000

VALSČIAI:

Jonavos valsčius	Žalsių valsčius
Žeminių valsčius	Kaišiadorių valsčius
Šėtos valsčius	Rumšiškėlių valsčius
Panoterių valsčius	Vandžiogalos valsčius
Veprių valsčius	Turžėnų valsčius (Teritorija priskirta Jonavos valsčiui nuo 1931 m.)
Gelvonų valsčius	

Parengė: Valdas Urbanavičius
 Žemėlapis sudarymui panaudoti: GDR250 LT duomenys.
 © Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM.